

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงาน เวรบาย ดึก สำหรับนักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) ซึ่งผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินงานดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1 ประชากร

ประชากรสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ

1.1 หัวหน้าภาควิชาการพยาบาลต่างๆที่มีนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน เวรบาย ดึกคือ ภาควิชาการพยาบาลพื้นฐาน การพยาบาลมารดาและทารก การพยาบาลผู้ใหญ่และ ผู้สูงอายุ การพยาบาลเด็กและบริหารการพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สอนใน หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ 20 แห่ง จำนวน 100 คน

1.2 อาจารย์พยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ปฏิบัติงานใน แผนกต่างๆที่มีนักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน เวรบาย ดึกและสอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ 20 แห่ง จำนวน 245 คน

1.3 นักศึกษาพยาบาล วิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่ศึกษาใน หลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 3 และ 4 จำนวน 4,037 คน

2 กลุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 ประเภทในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multistage sampling technique) การดำเนินงานมีขั้นตอนโดยละเอียด ดังนี้

2.1 ประมาณการจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดย

2.1.1 ประมาณการจำนวนตัวอย่างหัวหน้าภาควิชา ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่สอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 10\%$ (ศิริชัย กาญจนวาสีและคณะ, 2537: 105) ได้จำนวนตัวอย่าง 50 คน

2.1.2 ประมาณการจำนวนตัวอย่างของอาจารย์พยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่สอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ โดยใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 15\%$ ได้จำนวนตัวอย่าง 127 คน

2.1.3 ประมาณการจำนวนตัวอย่างนักศึกษาพยาบาล ของวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุข ที่ศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 3 และ 4 โดยใช้ทฤษฎีการสุ่มตัวอย่าง ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ ได้จำนวนตัวอย่าง 364 คน

2.2 กำหนดสัดส่วนตัวแทนวิทยาลัยพยาบาล สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่สอนในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์ จำแนกตามภาค คือ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคกลาง และภาคตะวันออก และภาคใต้ ด้วยการกำหนดว่า

ภาคที่มีวิทยาลัยพยาบาล 1-2 แห่ง สุ่มมา 1 แห่ง

ภาคที่มีวิทยาลัยพยาบาล 3-4 แห่ง สุ่มมา 2 แห่ง

และภาคที่มีวิทยาลัยพยาบาล 5-6 แห่ง สุ่มมา 3 แห่ง

การสุ่มตัวแทนแต่ละภาค สุ่มโดยวิธีสุ่มแบบง่าย(Simple random sampling) โดยการจับฉลาก

2.3 ได้จำนวนวิทยาลัยพยาบาลทั้งสิ้น 10 แห่ง

จำนวนประชากรแสดงไว้ในตารางที่ 1

จำนวนกลุ่มตัวอย่างแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร หัวหน้าภาควิชา อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลในแต่ละวิทยาลัย
จำแนกตามภาค

ภาค	วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี	หัวหน้าภาควิชา	อาจารย์	นักศึกษาพยาบาล			รวม
				ชั้นปีที่ 4	ปีที่ 3	ปีที่ 2	
เหนือ	พุทธชินราช	5	13	74	75	75	224
	สวรรคตประชารักษ์	5	14	71	76	83	230
	ลำปาง	5	15	73	75	80	228
	พะเยา	5	8	49	51	59	159
	อุตรดิตถ์	5	12	71	49	50	170
อีสาน	นครราชสีมา	5	13	73	75	85	233
	ศรีมหาสารคาม	5	15	76	75	90	241
	สรรพสิทธิประสงค์	5	14	71	76	97	244
	สุรินทร์	5	12	49	47	50	146
กลาง	กรุงเทพ	5	22	74	72	83	229
และ	พระปกเกล้า	5	15	71	70	81	222
ตะวันออก	สระบุรี	5	13	76	70	80	226
	ชลบุรี	5	14	75	74	76	225
	ราชบุรี	5	15	74	74	89	237
	พระพุทธบาท	5	13	49	52	55	156
	พระจอมเกล้า	5	12	49	47	50	146
ใต้	สงขลา	5	14	68	78	77	223
	สุราษฎร์ธานี	5	13	77	48	60	185
	นครศรีธรรมราช	5	10	47	49	58	154
	ตรัง	5	10	55	49	55	159
รวม		100	245				4,037

ตารางที่ 2 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง หัวหน้าภาควิชา อาจารย์และนักศึกษาพยาบาลในแต่ละ
วิทยาลัย จำแนกตามภาค

ภาค	วิทยาลัยพยาบาล บรมราชชนนี	หัวหน้าภาควิชา	อาจารย์	นักศึกษาพยาบาล			รวม
				ชั้นปีที่4	ปีที่3	ปีที่2	
เหนือ	สวรรคภ์ประชารักษ์	5	14	13	13	15	41
	ลำปาง	5	15	13	13	15	41
	พะเยา	5	8	9	9	10	28
อีสาน	นครราชสีมา	5	13	13	13	16	42
	สรรพสิทธิประสงค์	5	14	13	13	17	43
กลาง และ ตะวันออก	ชลบุรี	5	14	13	13	14	40
	สระบุรี	5	13	13	12	15	40
	พระพุทธบาท	5	13	9	9	10	28
ใต้	สุราษฎร์ธานี	5	13	14	9	10	33
	นครศรีธรรมราช	5	10	8	9	11	28
รวม		50	127				364

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 3 ชุด

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาชนิดมีโครงสร้าง เรื่อง การจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานเวรป่วย ดึกสำหรับนักศึกษาพยาบาล เครื่องมือวิจัยมี 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐาน

ส่วนที่ 2 แบบสัมภาษณ์ มี 3 ด้าน คือ 1) การกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกปฏิบัติงานเวรป่วย ดึก 2) ประสบการณ์จำเป็นสำหรับนักศึกษาฝึกปฏิบัติ 3) การประสานงานระหว่างวิทยาลัยพยาบาลกับฝ่ายบริการ ลักษณะของเครื่องมือ เป็นแบบเลือกตอบ (checklist) ให้เลือกตอบ ใช่และไม่ใช่

ใช่ หมายความว่า วิทยาลัยกำหนดกิจกรรมนั้น คະแนนเท่ากับ 1

ไม่ใช่ หมายความว่า วิทยาลัยไม่ได้กำหนดกิจกรรมนั้น คະแนนเท่ากับ 0

ชุดที่ 2 แบบสอบถามอาจารย์พยาบาล เรื่อง การจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานเวรป่วย ดึกสำหรับนักศึกษาพยาบาล เครื่องมือวิจัย มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 แบบสอบถาม มี 2 ด้าน คือ 1) กิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานเวรป่วย ดึก และ 2) ปัญหาการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน ลักษณะของเครื่องมือเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) และระบุปัญหาโดยบันทึกในช่องว่างที่กำหนดให้

การประมาณค่ามี 5 ระดับ คือ

มากที่สุด หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมนั้นเป็นประจำ คະแนนเท่ากับ 5

มาก หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ่อย แต่ไม่ทุกครั้ง คະแนนเท่ากับ 4

ปานกลาง หมายถึง ปฏิบัติกิจกรรมนั้นบ้าง แต่ไม่บ่อย คະแนนเท่ากับ 3

น้อย หมายถึง เกือบไม่มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้น คະแนนเท่ากับ 2

ไม่ได้ปฏิบัติ หมายถึง ไม่มีการปฏิบัติกิจกรรมนั้น คະแนนเท่ากับ 1

เวรบาย ดิจสำหรับนักศึกษาพยาบาล เครื่องมือวิจัย มี 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 สถานภาพส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ปัญหากิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานเวรบาย ดิจ เครื่องมือมี

ลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (check list) ให้เลือกตอบ ใช่และไม่ใช่

ใช่ หมายความว่า กิจกรรมนั้นเป็นปัญหา คะแนนเท่ากับ 1

ไม่ใช่ หมายความว่า กิจกรรมนั้นไม่เป็นปัญหา คะแนนเท่ากับ 0

การสร้างเครื่องมือวิจัย

ชุดที่ 1 แบบสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชา มีขั้นตอนการสร้างคือ

1. ศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล การประสานงานระหว่างสถาบันการศึกษาพยาบาลกับสถานบริการที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติของนักศึกษา

2. สืบค้นและรวบรวมกิจกรรมการพยาบาลที่ปฏิบัติในเวรบาย ดิจของแผนกต่างๆในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป สังกัดกระทรวงสาธารณสุขที่เป็นแหล่งฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลจำนวน 3 แห่ง โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานงาน พบส.2 ผลการสำรวจพบว่าเป็นไปตามเกณฑ์

3. ศึกษาคู่มือการฝึกประสบการณ์การปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานในสาขาวิชาต่างๆ ของวิทยาลัยพยาบาลสังกัดกระทรวงสาธารณสุข ในหลักสูตรประกาศนียบัตรพยาบาลศาสตร์

4. ยกร่างแบบสัมภาษณ์โดยอาศัยแนวคิด หลักการและทฤษฎีของการกำหนดวัตถุประสงค์การศึกษาภาคปฏิบัติ การจัดประสบการณ์การฝึกปฏิบัติงานและการประสานงานและผลการสำรวจกิจกรรมการพยาบาลตาม เกณฑ์พบส.2 (คือมาตรฐานการบริการพยาบาลของโรงพยาบาลระดับต่างๆของกระทรวงสาธารณสุข)

5. นำแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวไปใช้กับหัวหน้าภาควิชา 3 คน เป็นภาควิชาการพยาบาลเด็ก การพยาบาลมารดาและทารก และการพยาบาลผู้ใหญ่และผู้สูงอายุของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนีตรัง และนำมาปรับปรุงให้ชัดเจนมากขึ้น ได้ข้อคำถามทั้งสิ้น 227 ข้อ

การกำหนดวัตถุประสงค์การปฏิบัติงาน	26	ข้อ
ประสบการณ์จำเป็นสำหรับนักศึกษาฝึกปฏิบัติ	186	ข้อ
การประสานงานระหว่างวิทยาลัยพยาบาลและ ฝ่ายบริการ	15	ข้อ

6. การตรวจความตรงของเนื้อหา (content validity) ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อความ ความครอบคลุมของเนื้อหาและการใช้ภาษา พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ติดต่อขอความอนุเคราะห์จากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีประสบการณ์ ความรู้ ความชำนาญทางด้านการศึกษาพยาบาลจำนวน 10 ท่าน (รายชื่อในภาคผนวก) ผู้วิจัยได้ทำหน้าที่ขอความร่วมมือจาก บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และไปติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิด้วยตนเอง เพื่อรับทราบการตรวจสอบรวมทั้งขอคำแนะนำและข้อเสนอแนะ เพื่อปรับปรุงแก้ไข โดยผู้วิจัยถือเกณฑ์การยอมรับ 8 ใน 10 ท่าน

7. การหาความเที่ยงของแบบสัมภาษณ์ (reliability) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่มีความตรงตามเนื้อหาไปหาความเที่ยง โดยนำไปลองใช้กับหัวหน้าภาควิชา 6 คน ของวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนราธิวาส และอีก 6 คนของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคาม รวมเป็น 12 คน ทำการทดสอบซ้ำ 2 ครั้ง ระยะเวลาทดสอบห่างกัน 1 สัปดาห์ และนำมาหาความสัมพัทธ์แบบเพียร์สันได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ .97

ชุดที่ 2 แบบสอบถามอาจารย์พยาบาล มีขั้นตอนการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการนิเทศ
2. ยกร่างแบบสอบถาม โดยอาศัยแนวคิดด้านกิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน

งาน

แบบสอบถามกิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานเวรพยาบาล ดึก ซึ่งผู้วิจัยจัดสร้างขึ้นโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาพยาบาล ประกอบด้วยกิจกรรมการนิเทศ 3 ด้าน คือ การวางแผน การดำเนินการ และการประเมินผลการนิเทศเวรพยาบาล ดึกใน 2 ลักษณะคือ การปฏิบัติงานที่ตัวอาจารย์เป็นผู้วางแผน นิเทศและประเมินการนิเทศด้วยตนเองและกิจกรรมการนิเทศที่อาจารย์ปฏิบัติโดยไม่ได้ขึ้นนิเทศนักศึกษาในเวรพยาบาล ดึกด้วยตนเอง รวมทั้งสิ้น

75 ข้อ ดังนี้ คือ

การวางแผนการนิเทศ 13 ข้อ

การดำเนินการนิเทศ 36 ข้อ

การประเมินผลการนิเทศ 25 ข้อ

3. การตรวจความตรงของเนื้อหา ปฏิบัติ เช่นเดียวกับ เครื่องมือชุดที่ 1

4. การหาความเที่ยงของแบบสอบถาม ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหาไปหาความเที่ยง โดยนำไปทดลองใช้กับอาจารย์พยาบาลของวิทยาลัยพยาบาลศรีมหาสารคามจำนวน 30 คน นำมาหาค่าความเที่ยงโดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบฮอยท์(Hoyt's ค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงของแบบสอบถามเป็น .85

ชุดที่ 3 แบบสอบถามนักศึกษาพยาบาล มีขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศการฝึกปฏิบัติการพยาบาล

2. ยกร่างแบบสอบถามโดยอาศัยแนวคิดด้านการนิเทศและการนิเทศการฝึก

ปฏิบัติงานสำหรับนักศึกษาพยาบาล โดยใช้คำถามปลายเปิด

3. นำแบบสอบถามปลายเปิดไปสอบถามนักศึกษาพยาบาลของวิทยาลัยพยาบาล

บรมราชชนนีตรัง ปีที่ 2 3 และ 4 ชั้นปีละ 20 คน รวม 60 คน

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามปลายเปิด สร้างเป็นแบบสอบถามชนิด

เลือกตอบ(check list) โดยสอบถาม 3 ด้าน รวม 65 ข้อ ดังนี้

ปัญหากิจกรรมการวางแผนการนิเทศ 10 ข้อ

ปัญหากิจกรรมการดำเนินการนิเทศ 30 ข้อ

ปัญหากิจกรรมการประเมินผล 15 ข้อ

5. การตรวจความตรงเชิงเนื้อหาปฏิบัติ เช่นเดียวกับ เครื่องมือชุดที่ 1 และ 2

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. กำหนดอาจารย์พยาบาล 1 คน ของแต่ละวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อทำหน้าที่ผู้

ช่วยวิจัย รวมทั้งสิ้น 9 คน

2. ผู้วิจัยแนะนำ อธิบายให้ผู้ช่วยวิจัยเข้าใจขั้นตอนและวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทางโทรศัพท์และจดหมาย
3. ผู้วิจัยได้นำหนังสือแนะนำตัวจากบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยถึงผู้อำนวยการสำนักพัฒนาบุคลากรด้านสาธารณสุข กระทรวงสาธารณสุข เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์และขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยพยาบาล
4. จัดส่งแบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามถึงผู้ช่วยวิจัย
5. แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามอาจารย์พยาบาล ได้แบบสอบถามกลับคืน ร้อยละ 100 และได้กลับคืนจากนักศึกษาพยาบาล คิดเป็น ร้อยละ 97.25
6. ผู้วิจัย เก็บข้อมูลด้วยตนเองจากวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครศรีธรรมราชและผู้ช่วยวิจัยเก็บข้อมูลจาก ว.พ.สวรรค์ประชารักษ์ ลำปาง พะเยา นครราชสีมา สรรพสิทธิประสงค์ ชลบุรี สระบุรี พระพุทธบาทและสุราษฎร์ธานี ใช้เวลา 5 สัปดาห์ ตั้งแต่ 15 สิงหาคม ถึง 24 กันยายน 2538

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ข้อมูลพื้นฐานและข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์หัวหน้าภาควิชาและแบบสอบถามนักศึกษาพยาบาล คำนวณโดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ เป็นข้อมูลในส่วนของ การกำหนดวัตถุประสงค์การฝึกปฏิบัติงาน การกำหนดประสบการณ์จำเป็นสำหรับนักศึกษา การประสานงานระหว่างวิทยาลัยพยาบาลและฝ่ายบริการตามการรายงานของหัวหน้าภาควิชาและปัญหากิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน เปรียบเทียบ ติดตามการรายงานของนักศึกษาพยาบาล
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน วิเคราะห์โดย
 - 2.1 หาค่าเฉลี่ย(mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน(standard deviation) ในข้อมูลเป็นรายข้อและรายด้าน

2.2 เปรียบเทียบกิจกรรมการนิเทศการฝึกปฏิบัติงาน จำแนกตามอายุ วิชาการ
ศึกษา ประสบการณ์ปฏิบัติงานและการได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการสอนในคลินิกของอาจารย์
พยาบาล โดยเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่ม และทดสอบความแตกต่างโดย t-test
และ F test (oneway anova)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย